

A person in a dark long-sleeved shirt and pants stands with their back to the camera in a field. In the foreground, there is a large pile of cut logs. The background shows a line of trees and a field. The entire image has a dark, monochromatic color scheme.

ROSA

Årsrapport
2023

ROSA

Nasjonalt hjelpetilfak og kompetansesenter
mot menneskehandel

**DEN NASJONALE
DØGNÅPNE HJELPELINJEN
MOT MENNESKEHANDEL
22 33 11 60**

INNHOOLD

Forord	4
Om ROSA	5
Nøkkeltall i 2023	5
Straff og erstatning	6
Når ingen straffes for menneskehandel.....	6
De vanskelige kravene til sårbar situasjon og tvang i straffeloven § 257	6
Bare en hallik – eller lønnstyveri-sak?	8
Voldserstatning for utsatte for menneskehandel	9
Nasjonal døgnåpen hjelpelinje mot menneskehandel	11
Utsatte for menneskehandel	13
Asylsøkere med bistand fra ROSA	14
Bistand til menneskehandelsutsatte	15
Bolig for voksne som er antatte utsatt for menneskehandel	15
Oppfølging	15
Fagskole og arbeidspraksis – tilskudd 2023	15
Menneskehandelsutsatte som er innsatt eller domfelt	17
Informasjon-, rådgivning-, og kompetansehevingstiltak	20
Samarbeid	24
Uffordringer	26
Helsehjelp	26
Beskyttelsestiltak	26
Straffeforfølgning	26
ROSA takker	27

FORORD

ROSA, som nasjonalt hjelpetiltak og kompetansesenter mot menneskehandel, har i 2023 fortsatt sitt viktige arbeid med å bekjempe denne alvorlige kriminaliteten. Den nasjonale døgnåpne hjelpelinjen hadde 1087 registrerte samtaler og en svarprosent på 92%.

Gjennom året har ROSA bistått 85 voksne personer antatt utsatt for menneskehandel, samt 2 medfølgende barn. Av disse var 64 nye saker, noe som indikerer et vedvarende behov for ROSAs tjenester. Arbeidet inkluderer tilgang til trygge boliger, juridisk rådgivning, helsetjenester og ulike kvalifiserende tiltak, noe som sikrer at de utsatte får nødvendig støtte og oppfølging.

En betydelig utfordring ROSA peker på er at mange menneskehandelssaker blir klassifisert som mindre alvorlige lovbrudd, som hallikvirksomhet eller lønnstyveri. Dette medfører at utsatte ofte står uten de rettighetene de egentlig har krav på. ROSA understreker behovet for økt kompetanse og ressurser i politiet, samt en grundigere rettsforfølgelse av menneskehandelssaker for å sikre rettferdighet for de utsatte.

I den politiske konteksten var 2023 et år med både skuffelser og fremgang. Det var med stor skuffelse at forslaget om en ny handlingsplan mot menneskehandel ble nedstemt i Stortinget. Uten politisk vilje vil det ikke skje endringer på feltet, og dette har blitt tydelig gjennom mangelen på domfellelser for menneskehandel i 2023. Observatører har også uttrykt bekymring over at politiet fokuserer mer på innvandringsstatus enn på å identifisere mulige utsatte for menneskehandel, noe som har ført til utvisninger uten tilstrekkelig screening.

På den positive siden har samarbeidet mellom ROSA og Kriminalomsorgen ført til utviklingen av en veileder for identifisering av menneskehandel i fengsler, som har fått internasjonal anerkjennelse. Dette initiativet er et viktig skritt mot å sikre at mulige utsatte for menneskehandel blir identifisert og får nødvendig hjelp, selv når de er innsatt.

ROSA ser også behovet for bedre helse- og beskyttelsestiltak, spesielt for de som er redd for å anmelde sin situasjon. Mangel på langvarig beskyttelse og adekvate helsetjenester er fortsatt en stor utfordring.

For fremtiden er ROSAs visjon klar: Organisasjonen vil fortsette å styrke sitt samarbeid med nasjonale og internasjonale aktører, øke bevisstheten om menneskehandel og jobbe for å sikre at alle utsatte får sine rettigheter oppfylt. ROSA vil også arbeide for å påvirke lovgivning og politiske beslutninger for å bedre situasjonen for menneskehandelsutsatte i Norge.

Takk til alle samarbeidspartnere og støttespillere som bidrar til ROSAs viktige arbeid. Sammen kan vi bekjempe menneskehandel og gi håp og hjelp til de som trenger det mest.

Ane Fossum

Daglig leder, Krisesentersekretariatet

OM ROSA

ROSA står for reetablering, oppholdsteder, sikkerhet og assistanse, og ble opprettet i 2005, underlagt Krisesentersekretariatet, og er et nasjonalt hjelpetiltak og kompetansesenter mot menneskehandel. ROSAs tette samarbeid med krisesentrene gjør det mulig å sikre utsatte trygt bosted og bistand på kort varsel over hele landet. Utover bolig innebærer bistand fra ROSA tilgang til kvalifisert juridisk rådgivning, helsetjenester, kvalifiserende tiltak og aktiviteter. ROSA opererer den nasjonale døgnåpne hjelpelinjen mot menneskehandel og koordinerer trygge botilbud, beskyttelse og bistand for menneskehandelsutsatte over 18 år.

Hovedmålgruppen for ROSA er personer som er utsatt for menneskehandel etter definisjonen i artikkel 4 i Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, samt av straffeloven, med det utgangspunkt at tiltak kun gjelder for voksne personer og deres medfølgende barn.

ROSA finansieres av Justis- og beredskapsdepartementet og mottar prosjekttilskudd fra Kriminalomsorgen. ROSA har en sentral rolle i Norges strategi for å oppfylle internasjonale forpliktelser på menneskehandelsfeltet. Disse forpliktelsene, nedfelt blant annet i Europarådskonvensjonen mot menneskehandel og FNs Palermoprotokoll, danner fundamentet for ROSAs arbeid: å sikre at menneskehandelsutsatte får realisert sine rettigheter i Norge og fremme deres erfaringer til beslutningstakere og i offentligheten.

NØKKELTALL I 2023

- ROSA bistod til sammen 85 voksne antatte menneskehandelsutsatte, og 2 medfølgende barn.
- 64 var nye i ROSA i 2023, i tillegg til 21 pågående saker. Av disse 64 valgte 23 å ta imot botilbud og bistand/oppfølging over tid.
- Ni asylsøkere er støttet via Treff Mottak.
- To nye utsatte ble identifisert i fengsel, i tillegg til to pågående saker.
- Hjelpelinjen hadde 1087 henvendelser, med svarprosent på 92%.

STRAFF OG ERSTATNING

Når ingen straffes for menneskehandel

ROSA har merket seg at flere og flere menneskehandelsaker føres som hallik, arbeidslivskriminalitet, eller lønnstyperisaker i rettssystemet i Norge, i grell kontrast til tvangsprostitusjon, tvangstjeneste og tvangsarbeid. Det er kanskje lettere å vinne saker i rettssystemet ved å bruke andre mindre alvorlige paragrafer med lavere strafferamme, og disse avgjørelsene tas uten hensyn til at de som har anmeldt står igjen uten rettigheter når andre strafferettsparagrafer benyttes, eller de reduseres fra fornærmet til vitne. ROSA har bedt advokat Gunhild Vehusheia se litt på de juridiske vurderingene rundt valgene som tas i norsk rettsvesen når det kommer til strafferettsparagrafer, og hun har aktualisert problemstillingene i de to neste avsnittene om kravene til sårbar situasjon og tvang, etterfulgt av hallik eller lønnstyveri.

De vanskelige kravene til sårbar situasjon og tvang i straffeloven § 257

I Grunnloven § 93, tredje ledd står det at Statens myndigheter skal beskytte retten til liv og bekjempe tortur, slaveri, tvangsarbeid og andre former for umenneskelig eller nedverdiggende behandling. Straffelovens bestemmelser om menneskehandel er en av de viktigste bestemmelsene for å ivareta statens plikter etter denne bestemmelsen. Tolkes § 257 for snevert hos politi og påtalemyndigheten i dag? Hvis svaret på dette er nei; har vi da gode nok bestemmelser til å ivareta offerets rettigheter, og som ivaretar samfunnets behov for å få bakmennene dømt til en riktig straff?

I en tvangsarbeidssak er det flere forhold som må bevises utover enhver rimelig tvil for at noen skal kunne idømmes straff. Misbruk av sårbar situasjon og tvang er de vesentlige. Men setter vi for høye krav til den tvang som kreves? Den såkalte Planteland-saken (HR-2017-1124-A) er den siste avgjørelsen fra Høyesterett om denne grensen, og etter mitt skjønn kan det være nyttig at vi alle minner oss om det som domstolen legger til grunn i sin vurdering:

"Når nasjonale og internasjonale kilder ses i sammenheng, er det grunnlag for å si at spørsmålet om det foreligger tvangsarbeid i straffelovens forstand, beror på en helhetlig vurdering av den konkrete situasjonen. Det vil kunne foreligge tvangsarbeid selv om vedkommende i og for seg ville ha kunnet bryte ut, dersom situasjonen realistisk bedømt likevel ga lite valg. Arbeids- og lønnsforhold, bo- og sanitærforhold spiller inn, det samme gjør graden av bevegelsesfrihet og isolasjon, maktbruk og ulike former for underordnings- eller avhengighetsforhold. Det har betydning om fornærmede er mindreårig eller voksen. Pressmidlene som binder vedkommende kan være fysiske eller psykiske, uttalte eller implisitte. Og de kan ha et preg av utpressing, for eksempel ved at vedkommende må tåle elendige arbeids- og lønnsvilkår for å unngå at arbeidsgiveren varsler politiet eller utlendingsmyndighetene om ulovlig opphold eller andre forhold som vil gi arbeidstakeren vanskeligheter. Også det å holde tilbake lønn vil kunne sette arbeideren i en låst situasjon, for eksempel fordi han eller hun da ikke vil kunne skaffe seg billett til hjemreisen, eller ved å forlate arbeidsstedet risikerer å tape allerede opptjent lønn. (dommens avsnitt 35)

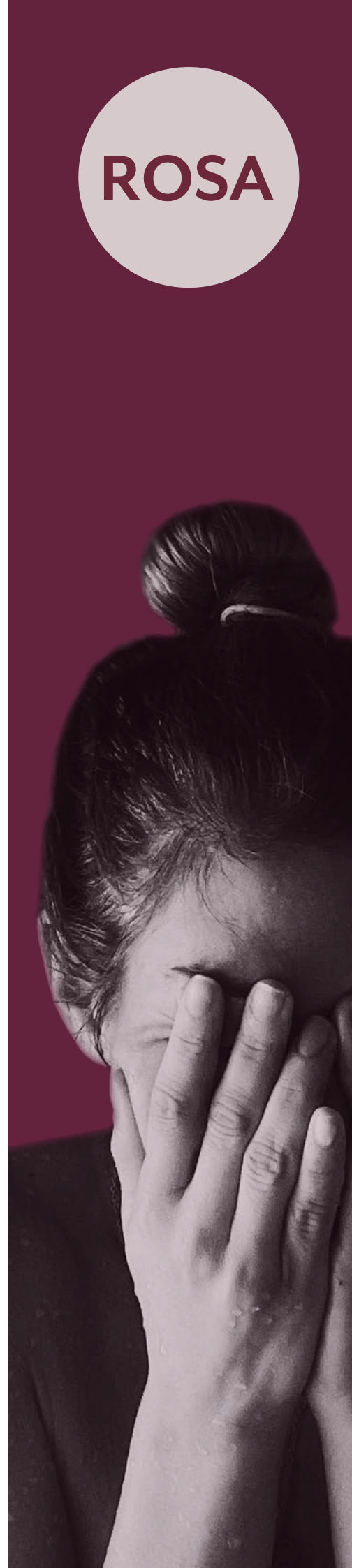
Dette er i tråd med ILO-konvensjonen artikkel 29 hvor tilbakeholdelse av lønn er ansett som et mulig grunnlag for å konstatere tvang.

De fleste som utnyttes til arbeid i Norge i dag blir verken fratatt identitetskort eller utsatt for fysisk vold. Bakmennene har som oftest «kun» krevd mye arbeid, betalt dem lite lønn i flere måneder slik at de skylder penger til alle de har lånt av for å overleve i Norge og på slutten skjer det en eller flere hendelser som bidrar til at de som utnyttes mer eller mindre frivillig eller trygt forlater arbeidssituasjonen. Disse mennene – for det er ofte det dette er – har ingen rett til helsehjelp, bolig, hjelp til inndrivelse av lønnen eller anmeldelse hvis man ikke vurderer at det kan være menneskehandel. Og de har etter mange måneders arbeid ikke noe penger. Det finnes ingen retningslinjer, ingen rutiner – og sannsynligvis: flere offer for menneskehandel som vi aldri vil få kjennskap til fordi vi ikke har noe å tilby disse som er litt mindre sårbare og som vurderes ikke være utsatt for menneskehandel.

Det er et rettssikkerhetsproblem at terskelen for å nå opp i en sak etter § 257 er så høy, eller feilaktig er vurdert til å være så høy, når vi i Norge i dag ikke samtidig har gode nok straffebestemmelser som rammer den utnyttelsen som ligger tett opp til. Bestemmelsen om lønnstyveri i strl § 395 har vist seg å ha svært liten effekt til nå. Det er også problematisk at det følger så mange rettigheter ved å være offer for menneskehandel, og ingen rettigheter ved å være offer i en hallik-sak eller i en lønnstyveri/utnyttelses-sak. Også i disse sakene, hvor vi ikke kan tilby noen assistanse, befinner fornærmede seg i en sårbar situasjon, de har behov for hjelp til å få tak i det som skyldes dem av lønn/penger, de mangler kjennskap til norske rettsregler og det norske samfunnet. I tvangsarbeids-sakene har man også andre bedrifter som blir sterkt skadelidende av at noen tilbyr tjenester langt under det som er reell pris dersom arbeidstakere skal betales en riktig lønn og regninger betales. I tillegg til at utnyttelsen skader den som utnyttes, bygger sosial dumping også ned samfunnet vårt på mange, ulike måter.

All kudos til den påtalejuristen som i sin tid tok ut tiltale for overtredelse av straffeloven § 257 i Planteland-saken. Vi trenger flere påtalejurister som tør å bringe flere saker inn for domstolen slik at vi kan få flere avklaringer på hvor den nedre grensen for sårbar situasjon og tvang skal gå. Og så er jeg en av dem som mener at vi også trenger en ny bestemmelse som i større grad fanger opp det som faller rett utenfor. Og der sparkes ballen videre til lovgiver!

ROSA

Bare en hallik – eller lønnsstyveri-sak?

Sommeren 2022 var det flere reportasjer i media om et hemmelig bordell i Oslo. På dette tidspunktet hadde politiet allerede gjennomført en langvarig etterforskning og bordellet var stengt. De fleste prostituerte hadde dratt hjem, mange uten pengene sine og uten noe informasjon.

Straffesaken er berammet med oppstart i Oslo tingrett i desember 2024. Politiet antar at tre av de fornærmede har status som offer for menneskehandel, mens de andre prostituerte har status som vitner i sak etter «hallikbestemmelsen» (straffeloven § 315) eller har ingen rolle i saken overhodet. Over 100 kvinner skal ha hatt tilknytning til miljøet, ifølge politiet selv. Vi har de siste årene sett at det også har vært andre, større saker hvor det kun er tatt ut tiltale etter straffeloven § 315 og hvor det ikke er noen fornærmede.

Brukes hallikbestemmelsen fordi politiet ikke går bredt nok - eller riktig nok – ut i startfasen av en etterforskning til at man finner det som potensielt kan være menneskehandel? Og: er det i så fall problematisk at straffeloven § 315 brukes «i stedet for» § 257?

De potensielle fornærmede mister alt av rettigheter når de kun har status som vitner og ikke fornærmede, og vi som samfunn (og da selvsagt i første rekke politiet og påtalemyndigheten) mister potensielt viktige bevis. Gir man potensielle fornærmede nok informasjon om mulige rettigheter og nok trygghet til å tørre å komme frem med hele historien sin? Gjør vi det på riktig måte og til riktig tid? Gjøres dette av de riktige personene? Har vi i det hele tatt et system som er godt nok? Dette gjelder både mulige offer for menneskehandel til prostitusjon og tvangsarbeid – hvor vi ser at politiet ofte raskt koder en sak som brudd på utlendingsloven § 108 og lønnsstyveri jf. straffeloven § 395.

Fornærmede koster tid – og det koster penger. Men vi har som samfunn ikke rett til å velge å se bort fra den plikt vi har til å sikre deres rettigheter. Denne plikten følger både av Palermo-konvensjonen og Istanbul-konvensjonen. Og vi som samfunn taper på manglende avdekking og stansing. Det bør i større grad utarbeides mekanismer som sikrer at alle potensielle fornærmede både i arbeidskriminalitetssaker og halliksaker får informasjon fra noen andre enn politiet eller arbeidstilsynet om sine rettigheter. Både for deres eget beste – og for oss alle.

Gunhild Vehusheia, advokat

VOLDSERSTATNING FOR UTSATTE FOR MENNESKEHANDEL

Som vi ser aktualisert av Vehusheia over, så vil i mange tilfeller utsatte for menneskehandel stå igjen uten rettigheter da de kun har status som vitner og ikke fornærmede, eller fordi andre paragrafer benyttes og oppholdstatus i Norge er oftest basert på bruk av menneskehandelsparagrafene. Da vi ser at rettsikkerheten til utsatte for menneskehandel kan være variabel, kan man tenke seg at utsatte iallfall kan få voldserstatning. ROSA ba advokat Christina Schie Helseth aktualisere bruken av voldserstatning for utsatte for menneskehandel.

En fornærmet som er blitt utsatt for menneskehandel kan søke om voldserstatning via www.voldsoffererstatning.no, som er nettsiden til det statlige organet Kontoret for voldsoffererstatning. Dette gjelder både når fornærmede har vært utsatt for brudd på straffeloven § 257, som gjelder menneskehandel, og straffeloven § 258, som gjelder grov menneskehandel.

Søknader som ble mottatt av Kontoret for voldsoffererstatning før utløpet av 2022 behandles under tidligere lov, mens søknader mottatt fra og med 01.01.23 behandles under ny voldserstatningslov. Etter ny lov må kravet om voldserstatning som følger av en dom bli fremsatt innen 6 måneder fra dommen ble rettskraftig. Dersom straffesaken er henlagt av politiet, eller dersom domstolen har avvist å behandle fornærmedes krav om erstatning, kan fornærmede likevel søke om voldserstatning hos Kontoret for voldsoffererstatning. Fristen for å fremsette et krav om voldserstatning er da 1 år fra straffesaken ble henlagt.

Kontoret for voldsoffererstatning vurderer om det er grunnlag for å utbetale voldserstatning. Beviskravet for å få noen straffet etter straffeloven er høyere enn beviskravet for å ha rett til erstatning etter erstatningslovgivningen. Derfor vil Kontoret for voldsoffererstatning kunne innvilge erstatning selv om skadevolder ikke blir straffedømt.

Dersom fornærmede ikke er norsk statsborger og/eller ikke lenger bor/oppholder seg i Norge, vil vedkommende likevel kunne ha krav på voldserstatning. I så fall må Kontoret for voldsoffererstatning få oppgitt et internasjonalt kontonummer (et IBAN-nummer) til fornærmede som erstatningen kan overføres til i utlandet.

En forutsetning for å kunne ha krav på voldserstatning er uansett at den straffbare handlingen skjedde mens skadevolderen og fornærmede befant seg i Norge eller på norske jurisdiksjonsområder, eksempelvis et norskregistrert skip. Det samme gjelder handlinger som har skjedd i utlandet dersom fornærmede på handlingstidspunktet var bosatt i Norge og straffesaken er blitt behandlet ved en norsk domstol.

Etter ny voldserstatningslov innvilges det ikke lenger fri rettshjelp for bistand til å fremsette søknaden om voldserstatning, heller ikke behovsprøvet eller hvor det er oppnevnt en bistandsadvokat i straffesaken. En eventuell rimelig og nødvendig advokatkostnad kan i stedet søkes erstattet sammen med søknaden om voldserstatning, men advokatkostnads-

kravet kan altså da bli avslått (mens det tidligere var nok å fremsette selve søknaden for å få innvilget fri rettshjelp til dette der hvor det var aktuelt).

Saksbehandlingstiden ved Kontoret for voldsoffererstatning er lang. Mange av søknadene vil gjelde henlagte straffesaker, som ved ukjent gjerningsperson. Per i dag ventes fortsatt svar på søknader som ble fremsatt mot slutten av 2022.

Christina Schie Helseth, advokat

Kontoret for voldsoffererstatning har bekreftet til ROSA at de ikke fører særskilt statistikk på overtredelse av straffeloven § 257 og § 258, og dermed ikke kan dele hvor mange søknader som er fremstilt for voldserstatning i forbindelse med disse to paragrafene.

Problematiseringene fra Vehusheia og Helseth belyser trenden ROSA ser på menneskehandelsfeltet i Norge, utøvere blir ikke anklaget etter menneskehandelsparagrafene som igjen går på bekostning av de utsatte, med tanke på rettssikkerhet, oppholdstatus, beskyttelse, risiko for re-trafikkering ved retur, opphør av rettigheter og til sist mangel på voldserstatning.

DEN NASJONALE DØGNÅPNE HJELPELINJEN MOT MENNESKEHANDEL

22 33 11 60

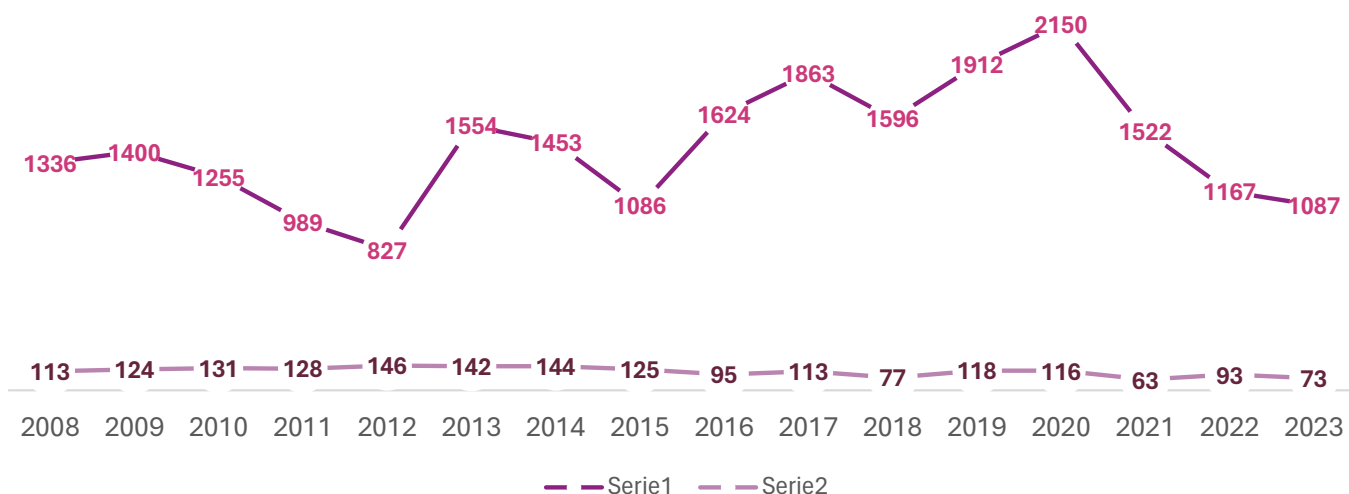

NASJONAL DØGNÅPEN HJELPELINJE MOT MENNESKEHANDEL

Hjelpelinjen er en lavterskel, døgnåpen linje som kan kontaktes for alle spørsmål knyttet til menneskehandel, ved mistanke og behov for identifisering, samt ved spørsmål om bistand og oppfølging. ROSA, i samarbeid med Oslo Krisesenter, drifter den nasjonale døgnåpne hjelpelinjen mot menneskehandel (22 33 11 60). Målgrupper er mulige menneskehandelsutsatte (i alle utnyttelsesformer og av alle kjønn), hjelpeinstanser, organisasjoner og privatpersoner. Hjelpelinjen ble fra 2018 finansiert over statsbudsjettet. Alle telefonhenvendelser til ROSA registreres med hvem som ringer og hva samtalen gjelder. De som ringer kan også være anonyme. Overordnet statistikk på bruk deles av Telenor men registrering av hva henvendelser gjelder er manuell, og ROSA har sett at det er en underføring av statistikk i 2023¹.

I 2023 hadde ROSA **1087 henvendelser** over den nasjonale hjelpelinjen for utsatte for menneskehandel, med en svarprosent på 92%. De som ikke ble besvart har i hovedsak lagt på innen 5 sekunder etter oppringing. 64 av henvendelsene ledet til direkte tjenesteyting fra ROSAs side til utsatte for menneskehandel. Tjenesteyting dekker botilbud, juridisk bistand, aktivitetstilbud, og/eller andre målrettede tiltak.

HENVENDELSER OM MULIG MENNESKEHANDEL 2008–2023

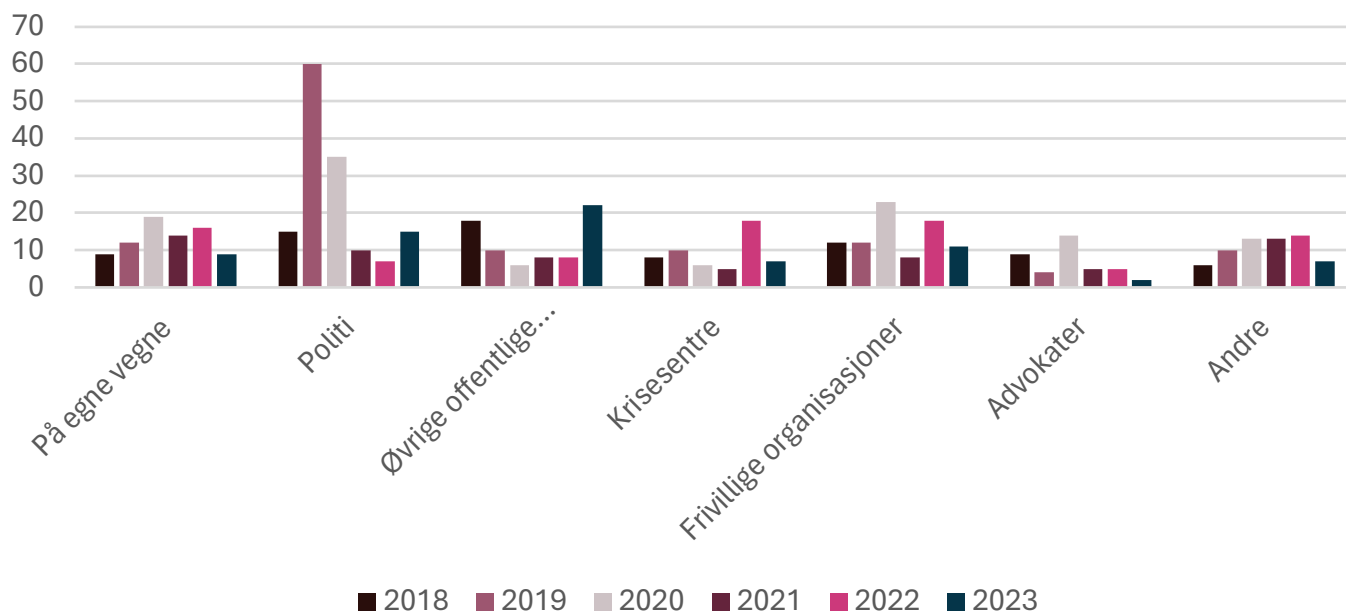
73 henvendelser var førstegangshenvendelser om mulig menneskehandel, dette er en nedgang fra 92 i 2022. ROSA er fortsatt bekymret for at det kan være høy terskel for å ta kontakt, særlig for de som jobber i offentlige etater, og vil minne om at det er mulig å være anonym og drøfte en bekymring uten å bryte taushetsplikten. ROSA kontakter ikke politiet eller andre offentlige aktører hvis ikke personen ønsker det selv. Da ROSA ikke jobber oppsøkende, er vi avhengig av bred kjennskap til hjelpelinjen og solid fenomen-

¹1087 henvendelser til hjelpelinjen, og 780 er journalført manuelt.

forståelse, særlig blant offentlige myndigheter med identifiseringsplikt. Vår erfaring tilsier at kjennskapen til hjelpelinjen er liten, også i hjelpeapparatet ellers, og vi opplever at det er svært tilfeldig hvem som tar kontakt.

Hjelpelinjen fungerer også som et omfattende rådgivningstilbud til generelt tjenesteapparat, med innringninger fra politi, NAV, advokater, asylmottak, UDI, flyktningtjenester, fengsel og sivilsamfunnsaktører.

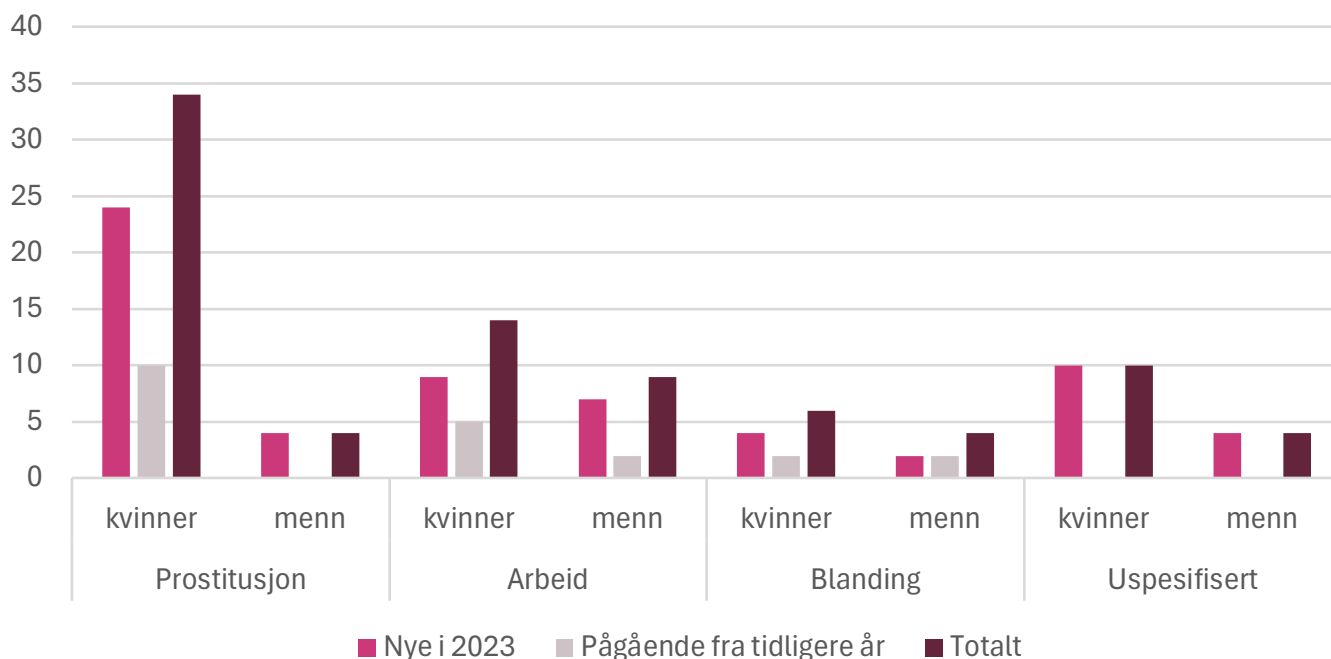
HVEM KONTAKTER ROSA OM MULIG MENNESKEHANDEL?

UTSATTE FOR MENNESKEHANDEL

I 2023 har ROSA bistått til sammen 85 voksne antatte menneskehandelsutsatte (en økning fra 50 i 2022) og 2 medfølgende barn. Flere har også barn i hjemlandet. Av de 85 voksne utsatte var 64 nye i ROSA i 2023 (en økning fra 50 i 2022). Noen av kvinnene er gravide med termin i 2024.

UTNYTTELSEFORM OG KJØNN

Av de 64 nye sakene er 28 utsatt for tvungen prostitusjon (24 kvinner, 4 menn), 16 tvangsarbeid (9 kvinner, 7 menn), 6 blanding av forskjellige former for utnyttelse (4 kvinner, 2 menn), og 14 uspesifiserte saker (10 kvinner, 4 menn). Av disse er 60 utenlandske, og 4 norske statsborgere.

Av de 21 pågående sakene fra tidligere år er 10 utsatt for tvungen prostitusjon (alle kvinner), 7 tvangsarbeid (5 kvinner, 2 menn), 4 blanding av forskjellige former for utnyttelse (2 kvinner, 2 menn).

Av de 85, er 27 fra østeuropeiske land, 14 fra øvrige europeiske land hvorav 6 fra Norge, 18 fra afrikanske land, 13 fra latinamerikanske land, 10 fra asiatiske land, og for 3 var geografisk tilhørighet uavklart.

Det er stor variasjon i hvilke land utsatte kommer fra, og få trender å trekke. Mange er fra Øst-Europa, Sør-Amerika og spredte land i Afrika. Av de 23 sakene som har mottatt oppfølging over tid, kommer ni av disse fra Latin- og Sør-Amerika. ROSA ser dette i sammenheng med geopolitiske utfordringer, høy inflasjon og et godt etablert bakmannskap i disse landene. Sakene er komplekse, med flere forskjellige former for utnyttelse i tillegg til utfordringer relatert til vold i nære relasjoner og æresrelatert vold. Voldsaspektet gjør det ytterligere utfordrende for ROSA å sikre god assistanse samt verdig opphold. ROSA ser en

økning i saker der selve menneskehandelen foregikk i et 3. land som den utsatte klarte å rømme fra til Norge.

Asylsøkere med bistand fra ROSA

ROSA har en driftsavtale med UDI om at asylsøkere som får bistand fra ROSA som antatte utsatte for menneskehandel kan bo på krisesentre eller andre spesialiserte botilbud som Lauras Hus, Marita Women og/eller Safe House Filemon. Asylsøkere som har hatt refleksjonsopphold er ofte henvist direkte fra ROSA til Lauras Hus, Marita Women og Safe House Filemon for botilbud, og blir boende der under asylsøknad perioden også.

I 2023 hadde ROSA TREFF mottak 9 asylsøkere boende, 7 kvinner, 2 menn og 2 medfølgende barn. Av de 9 er 3 utnyttet innen prostitusjon/seksuelt, 1 i kriminalitet, 2 i arbeid, 1 i fjerning av organer, og 2 blandet (kriminalitet og prostitusjon). 5 er fra Afrika, 2 fra Asia, 1 fra Sør-Amerika og 1 fra Europa.

Rett til beskyttelse?

Sommeren 2023 blir jeg kontaktet av en kvinne. Hun forteller at hun er kontaktperson for annen kvinne som har rømt fra sin familie i et annet land. Vi kan kalle henne Anne. Anne har gjennom en lang periode klart å fortelle stykkevis og delt om vold, seksuelt misbruk og salg av henne til andre i familiens nettverk. Men Anne er redd, veldig redd.

Anne ønsker beskyttelse. Hun er ikke så opptatt av straff – hun ønsker trygghet. Kampen for å få noe beskyttelse til Anne starter når hun ikke ønsker å anmelde fordi hun opplever at det setter henne i en ytterligere sårbar situasjon. Men til slutt får Anne en voldsalarm uten anmeldelse. Anne får også en refleksjonstillatelse basert på det hun har klart å formidle til kontaktpersonen. Etter at politiet mottar en anmeldelse fra et vitne innkalles fornærmede til avhør. Men selv etter gjentatte, tilrettelagte avhør klarer hun ikke formidle sin historie da hun får altfor store reaksjoner. Hun klarer heller ikke å formidle nok informasjon til at hun får skjult adresse og tør ikke dele truslene hun mottar verken før, under eller etter forsøkene på avhør. Er Anne en vanskelig fornærmet? Eller har vi ikke et godt nok system for å bidra til avdekking, avklaring, trygging og oppfølging?

Annes sak hos politiet avsluttes. Da avsluttes også andre hjelpetiltak. Hvor lenge får hun beholde voldsalarmen? Hun vet ikke. Rett til annen oppfølging fra politiets forebyggende enhet. Kanskje, hvis de vil og har tid. Rett til helsehjelp? Nei. Rett til videre opphold? Nei

Burde vi hatt et annet sted for oppfølging enn politiet alene? Kunne man tenke at krisesenteransatte eller kommunens NAV-ansatte hadde vært et tryggere sted for de fornærmede? Har vi et system som kan sette de fornærmede i stand til å bli trygge om de i utgangspunktet er svært redde? Har staten ivaretatt sitt ansvar for å beskytte kvinnens liv og helse når hun i realiteten sendes ut av landet uten noe sikkerhetsnett?

Gunhild Vehusheia, advokat

BISTAND TIL MENNESKEHANDELSUTSATTE

Bolig for voksne som er antatte utsatt for menneskehandel

ROSA tilbyr antatt utsatte for menneskehandel trygge botilbud. Akutte botilbud tilbys gjennom krisesentre over hele landet. Krisesenterloven fastslår at kommunene skal sørge for et krisesentertilbud til personer utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. I lovens forarbeider presiseres det at krisesentertilbudet skal inkludere menneskehandelsutsatte. I 2023 har ROSA hatt utsatte bosatt over hele landet, fra Øst-Finnmark, Nordland, Vestland, Sørlandet, Innlandet og hele Viken.

Botilbud over lengre tid tilbys enten hos krisesentre eller så henviser ROSA de som skal bli boende i Osloområdet over en lengre tidsperiode til Lauras Hus, Marita Women og/eller Safe House Filemon. I hovedsak bosettes de som har fått innvilget begrenset oppholdstillatelse i refleksjonssporet, men også de som får innvilget andre midlertidige oppholdstillatelser av forskjellig varighet. Gjennom ROSAs driftsavtale med UDI, får også asylsøkere botilbud gjennom ROSA.

Oppfølging

ROSA tilbyr og koordinerer juridisk bistand gjennom uavhengige advokater og advokatfirmaer over hele Norge, oftest i nærhet til bosted for den utsatte. Juridisk bistand tilbys i løpet av de første dagene etter opprettet kontakt.

For flere utsatte har det vært nødvendig å dekke utgifter relatert til helsehjelp utover hva som tilbys på en legevakt. Helsehjelp inkluderer spesialisttjenester (oftest rundt gynekologi), mental helse og tannhelse.

ROSA tilbyr utsatte for menneskehandel i botiltak forskjellige aktiviteter, som tilgang til treningssenter, svømming, yoga, norsk kurs, engelskkurs, og andre kurs. I tillegg kan ROSA betale for barnehageplass (da særlig matpenger), klær (inkludert for medfølgende barn), og andre nødvendig artikler. ROSA samarbeidet med IOM om to frivillige assisterte returer i 2023.

Fagskole og arbeidspraksis – tilskudd 2023

Adora prosjektet, finansiert gjennom tilskuddsordningen i 2023, tilbyr negl- og make-up kurs gjennom Beauty og Helse Akademiet, og arbeidspraksis for utsatte i menneskehandel. I 2023 fullførte 8 kandidater fagskolen, og kun 1 person fikk arbeidspraksis. Arbeidspraksis er et prøveprosjekt i 2023, og større fokus på å spre informasjon om mulighetene for praksisplass er nødvendig i 2024.

MENNESKEHANDELSUTSATTE SOM ER INNSATT ELLER DOMFELT

Kjerneaktivitet er identifisering og oppfølging av mulige ofre for menneskehandel som er innsatt eller domfelt. For å kunne få beskyttelse og assistanse må en person identifiseres som et mulig offer. Identifisering er en formalisert prosedyre, som gjennomføres av ROSA sammen med kvalifisert advokat. Gjennom samtaler og undersøkelser av hendelsesforløpet, anføres indikatorer som samlet sett avgjør om personen kan ha blitt utsatt for menneskehandel. Dette kan være tidkrevende arbeid, og forutsetter evne til å opparbeide tillit, forståelse for lovverk og sårbarhetsfaktorer, samt kompetanse på traumesensitivt arbeid med voldsutsatte.

Med bakgrunn i å ha blitt identifisert som mulig offer for menneskehandel har personen rett på beskyttelse og bistand. ROSA følger så opp personene gjennom hele saksforløpet, som kan være mangeårig og i dette prosjektet vil innebære oppfølging både under og etter soning. ROSAs mål er at de vi bistår skal få mulighet til å integreres i samfunnet og i arbeidslivet, få oppreisning og kompensasjon, og et liv uten utnyttelse. Siden å bryte med menneskehandel vil gi utsatte en mulighet til å unngå ny kriminalitet, er prosjektets kjerneaktivitet i tråd med tilskuddsordningens formål om å «hindre tilbakefall til ny kriminalitet gjennom å reintegrere domfelte under og etter soningen». ROSA samarbeider også med IOMs sårbarhetsprogram gjennom å forhindre ny utnyttelse ved frivillig retur og reintegrering i hjemland.

ROSAs samarbeid med Kriminalomsorgen går ut på å sikre at fengselsbetjenter innehar riktig kompetanse til å identifisere mulige utsatte i fengsel, samt vite hva de skal gjøre når de mistenker at det ligger noe mer bak.

Saker i fengsel

To ny saker har blitt identifisert i 2023, og oppfølging av to saker som ble identifisert i 2022 pågikk i 2023 også. ROSA har da mottatt personen og bistår nå i reintegrering i samfunnet og arbeidslivet. Den tidligere innsatte bor nå i botilbud støttet av ROSA, og skal etter hvert inkluderes i utdanning og arbeidspraksis.

ROSA har også utviklet et nært samarbeid med JURK på Bredtveit fengsel, og ønsker å videreutvikle dette samarbeidet.

Nettverk

På bakgrunn av arbeidet med straffefritaksbetemmelsen har ROSA blitt medlem av nettverket av spesialiserte advokater og frivillige organisasjoner som yter juridisk bistand til ofre for menneskehandel som ble opprettet av Europarådets Anti-Trafficking Division i 2016. 26. og 27. oktober 2023 arrangerte Europarådets avdeling for bekjempelse av menneskehandel et møte i Strasbourg for nettverket av spesialiserte advokater og frivillige organisasjoner som yter juridisk bistand til ofre for menneskehandel. Arrangementet samlet mer enn 40 deltakere fra 23 stater som har undertegnet Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel.

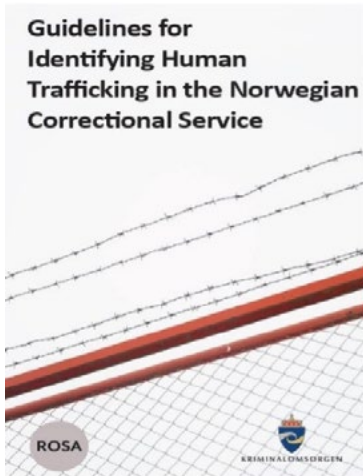
Den første dagen åpnet møtet med en sesjon om bekjempelse av menneskehandel med sikte på utnyttelse av arbeidskraft, inkludert en presentasjon av ministerkomiteens anbefaling CM/Rec (2022)21 og rettspraksis fra flere land, som belyste vanskeligheter med å sikre ofrenes rettigheter og straffeforfølgelse av juridiske personer. Deltakerne fikk også høre om utviklingen i Den europeiske menneskerettighetsdomstolens rettspraksis knyttet til menneskehandel. Dagen ble avsluttet med en sesjon om anvendelsen av straffrihetsbestemmelsen på ofre for menneskehandel.

Den andre dagen startet med en sesjon om sammenhengen mellom menneskehandel og informasjons- og kommunikasjonsteknologi, inkludert en presentasjon av GREAs rapport om dette temaet og refleksjoner om hvordan teknologi kan brukes til å forebygge menneskehandel og hjelpe ofre. En annen sesjon om ofrenes tilgang til erstatning fokuserte på den grenseoverskridende gjennomføringen av sivile avgjørelser om erstatning og vanskeligheter knyttet til erstatning til ofre for menneskehandel med sikte på utnyttelse av arbeidskraft. Deltakerne opprettet tre arbeidsgrupper for å diskutere spørsmål knyttet til beskyttelse av ofre og vitner til menneskehandel, advokaters og frivillige organisasjoners rolle i identifisering av ofre og bekjempelse av menneskehandel med sikte på utnyttelse av arbeidskraft.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) inviterte ROSA til Wien for å holde foredrag om den nasjonale hjelpetelefonen for ofre for menneskehandel, fra 6. – 7. desember, under programmet "Preventing trafficking in human beings and increasing identification of and assistance to victims amid refugee flows from Ukraine: the role of civil society and anti-trafficking hotlines".

ROSA benyttet anledningen til pro-aktivt viderefremme veilederen (på engelsk), og poengter det gode samarbeidet mellom Kriminalomsorgen og ROSA.

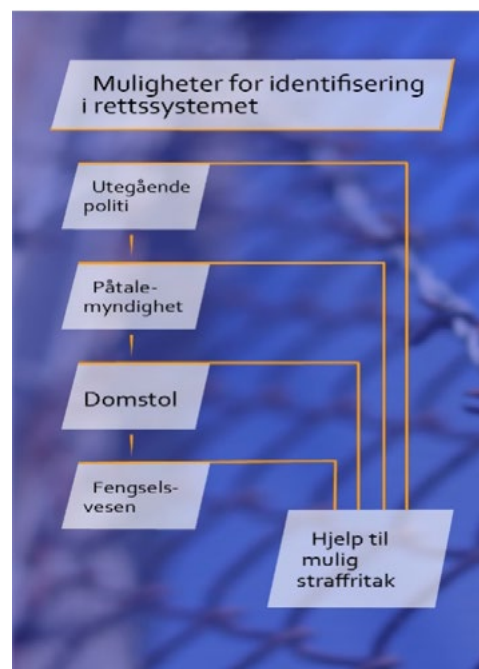

Veilederen

Veileder for identifisering av menneskehandel i kriminalomsorgen ble ferdigstilt i 2023, og også oversatt til engelsk for å gjøre det lettere for ansatte og ikke-norskspråklige innsatte å benytte veilederen til identifisering av mulige utsatte for menneskehandel. I tillegg har for eksempel GRETA omtalt veilederen som et foregangsprosjekt vedrørende å identifisere utsatte for menneskehandel i kriminalomsorgen, og ROSA ønsker å benytte anledningen til å øke visibiliteten for veilederen internasjonalt. Den engelske versjonen ble for første gang presentert på OSSE møtet i desember.

Journalister fra Oslo MET skrev artikkelen Fra tvang til straff i Journalen der de poengterte at tvungen kriminalitet ikke skal straffes, og at man likevel finner ofre for menneskehandel i norske fengsler. Journalistene var i kontakt med ROSA i forbindelse med utviklingen av Veilederen. «Når noen som er tvunget til kriminalitet først har havnet i fengsel, har de vært gjennom flere ledd hvor de kunne blitt identifisert som offer for menneskehandel.» grafikken er laget av Eirik Gogstad.

Kriminalomsorgen blir således siste instans for å sikre identifisering av utsatte, samt sikre deres rettigheter, og viser viktigheten av arbeidet i fengsler og mellom ROSA og Kriminalomsorgen.

INFORMASJON-, RÅDGIVNING-, OG KOMPETANSEHEVINGSTILTAK

ROSA driver et omfattende rådgivning-, utdanning- og informasjonsarbeid over hele landet for å øke kunnskap og oppmerksomhet rundt menneskehandel. Vi er invitert til blant annet å være instruktør på grunnkurs for grensevakter, opp mot ansatte i asylmottak, kriminalomsorgen / fengsel og politi – særlig i distriktene. I tillegg kommer sosiale tjenester, helsetjenester og frivillige organisasjoner. Rådgivning-, informasjon, og kompetansehevingstiltak er muliggjort gjennom støtten til drift av ROSA og lønnsmidler.

ROSA har gjennom året vært engasjert i / deltatt på:

- Møte med OSSE (Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa) sin spesialutsending om menneskehandel, sammen med organisasjoner og myndigheter i Norge. Her er søkelyset på deres arbeid med forebygging av utnyttelse og menneskehandel i tider med masseflukt og krig.
- Opplæring av nye grensekontrollører sammen med Bufdir, i øst-politidistrikt, Nasjonalt kompetansesenter for grensekontroll (NKG). Etter disse opplæringsdagene får vi mange positive tilbakemeldinger, og vi ser det som nyttig å være med på dette. For mange som er i faresonen for å bli utnyttet gjennom menneskehandel, er grensekontrollen ofte det eneste stedet de møter folk fra myndighetene.
- Et webinar i regi av Helsedirektoratet rettet mot helsearbeidere som møter mennesker som opplever vold og utnyttelse, særlig rundt avvergingsplikt og taushetsplikt. Se det her.
- Kvinnekonferansen (CSW67) i New York i mars, som en del av delegasjonen til FOKUS. Tema for årets konferanse var teknologi og likestilling. Reisebrev fra konferansen kan leses her.
- Informert om arbeidet vårt på Arbeidstilsynets fagdag om menneskehandel. Arbeidstilsynet styrker sitt arbeid mot alvorlig arbeidslivskriminalitet ved å ha eksperter på menneskehandel i alle deler av landet. Dette er noe vi i ROSA er veldig glade for, og vi ser fram til å fortsette samarbeidet med dem.
- Besøkt det nasjonale ankomstsenteret i Råde og holdt en opplæringsøkt om menneskehandel for ansatte der. Vi fikk selskap av folk fra Bufdirs veiledningstjeneste, rettet mot mindreårige ofre for menneskehandel.
- Skrevet et innlegg om sexkjøpsloven – i forbindelse med 8. mars – og hva vi er redd kan skje hvis loven blir opphevet. Det er et viktig tema, og du kan les innlegget her.

- I april hadde vi besøk av en delegasjon fra Polen, med ansatte fra de polske myndighetene, som ville lære mer om det vi gjør for å hjelpe ofre her i Norge.
- En fagdag med alle ansatte på Oslo krisesenter, hvor vi oppdaterte hverandre på hvordan det står til med kampen mot menneskehandel i 2023.
- Foredrag for Arbeidstilsynet, region Øst, hvor vi blant annet snakket om hvordan de kan være med og avsløre utnyttelse på arbeidsplasser når de er ute på tilsyn.
- Involvert i et forskningsprosjekt i regi av Universitetet i Bergen. Vi var med som medsökere på studien «Rekruttering av migrantarbeidere – en studie fra norsk matproduksjon». Vi har gått gjennom den endelige rapporten og kommet med våre tanker og innspill.
- Besøk av NKVTS og deres samarbeidspartner i Estland. De ønsket å få vite mer om hvordan vi jobbet med straffefritaksbestemmelsen og sammenhengen mellom arbeidsutnyttelse og vold i nære relasjoner.
- Undervist for sykepleierstudenter i sitt andre år på Lovisenberg diakonale høgskole.
- Intervju i Journalen om hvordan vi jobber med å identifisere innsatte i fengsler og straffefritaksbestemmelsen.
- Møte med Røde Kors som ønsker samarbeid for å kartlegge tilbudet til personer utsatt for menneskehandel og sosial dumping, og hva ROSA mener mangler av hjelpetilbud.
- ROSA-konferansen ble arrangert av ROSA og Krisesentersekretariatet (KSS) 11. – 12. september 2023, og ble ledet av KSS daglige leder Ane Fossum. Over 100 personer fra ulike organisasjoner deltok; politi, UDI, Bufdir, HTSO, NAV, IMDi, Kirkens Bymisjon (Nadheim, Lauras Hus m.fl.), Maritastiftelsen, Caritas, ProSenteret, Arbeidstilsynet med flere.

ROSA

På konferansen ble også den nye fengselsveilederen lansert, den finnes både i trykket versjon og digitalt – se den [HER](#). Konferansen inkluderte en drøfting om Norge har lyktes i kampen mot menneskehandel mellom HTOS, Frelsesarmeen og ProSenteret. Videre delte politiet erfaringer om etterforskning av menneskehandelsaker, og ProSenteret delte fra rapporten om migranter som selger sex i Norge. Caritas, NorgesGruppen og Arbeidstilsynet presenterte en studie fra norsk matproduksjon og rekruttering av migrantarbeidere til matproduksjon. Den nye voldserstatningsloven ble presentert. 1000 Möjligheter presenterte erfaringer fra Sverige rundt sexkjøpsloven. Dagbladet pratet om nettverkene og avdekking av halliknettverk i Norge. Tilbakemeldingene fra konferansen var svært gode.

- ROSA deltok på KSS sitt årsmøte og fagdag.
- På Pro Sentrets rapportlansering «In transit: Migrants who sell sex in Norway». Dette er et spennende arbeid som bekrefter mye av det ROSA også ser av utvikling på feltet. ROSA deltok på ProSentrets jubileumskonferanse i anledning av at Pro Sentret fylte 40 år. Der møtte vi samarbeidspartnere fra hele Europa, blant andre Reden International fra Danmark. De jobber med utenlandske kvinner i prostitusjon med særlig søkelys på kvinner som er, eller kan være ofre for menneskehandel. I forkant av konferansen hadde ROSA et erfaringsutvekslingsmøte med representanter fra Reden.
- Innlegg om menneskehandel og om ROSAs arbeid for sykepleiere på Oslo universitetssykehus.
- Deltatt på nettverksmøte i Europarådet i Strasbourg, et møte for advokater og NGOer som jobber med menneskehandel.
- Innlegg og deltatt i panelsamtale på LOs familie- og likestillingspolitiske utvalg i Vestland sin konferanse «Avskaffelse av vold mot kvinner – Et interseksjonelt blikk». Konferansen var et samarbeid med Bergen Sanitetsforening. ROSA benyttet anledningen til å besøke Bergen Krisesenter og Nadheim Bergen, samt møte advokater og Kriminalomsorgen.

- Justisdepartementet inviterte oss til å holde et innlegg om ROSA og hvordan vi arbeider med menneskehandel for en statsdelegasjon fra Bulgaria. Delegasjonen bestod av organisasjonen PULSE, samt representanter fra justisdepartementet i Bulgaria og Norge.
- Gitt innspill til Helsedirektoratet om prosedyren rundt identifisering og oppfølging av mulige ofre for menneskehandel eller utnyttelse, som skal legges inn i Oslo universitetssykehus Kunnskapsbasert retningslinje – eHåndboken.
- Gitt innspill til KOM (Koordineringsenheten mot menneskehandel) sin informasjonsbrosjyre «Opplever du vold, tvang eller press?» - som er tenkt brukt til informasjon til de som kan være utsatt for menneskehandel.
- Holdt foredrag på Nadheim for en delegasjon portugisiske sosialarbeidere og psykologer på menneskehandelsfeltet.
- Deltatt på konferanse i regi av Nordisk ministerråd "The impact of technology on sex-trafficking", på Island. Hovedbudskapet til konferansen: Fremover vil både sosialarbeidere, politi og alle deler av rettsvesenet måtte ha høy digital kompetanse for å faktisk kunne bistå mulige menneskehandelsutsatte.
- OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) inviterte oss til Wien fra 6. – 7. desember, for å holde foredrag om den nasjonale hjelpelinjen for ofre for menneskehandel, Bakgrunnen for foredraget var: «Preventing trafficking in human beings and increasing identification of and assistance to victims amid refugee flows from Ukraine: the role of civil society and anti-trafficking hotlines».
- På seminar i regi av Bufdir om den nasjonale veiledningsfunksjonen om menneskehandel med mindreårige.

SAMARBEID

ROSAs arbeid forutsetter et bredt samarbeid med en rekke aktører på menneskehandelsfeltet. I hver sak koordinerer ROSA tilgang til ulike offentlige og ideelle tjenester basert på den enkeltes ønsker, behov, og situasjon. Et utstrakt nettverk er også viktig for å spre kunnskap om menneskehandel og forsvarlige identifiseringsprosedyrer slik at utsatte kan få tilgang til hjelp.

TRYGG BOLIG

ROSA samarbeider med krisesentre over hele Norge for å tilby menneskehandelsutsatte trygg bolig, støtte og sosialfaglig oppfølging. Krisesentrene tilbyr både kortvarige akutt-opphold og opphold over lengre tid. ROSA samarbeider også tett med de spesialiserte botilbudene Lauras hus, drevet av Kirkens Bymisjon, botilbudet til Marita Women, og Safe House Filemon, drevet av Frelsesarmeen.

ADVOKATER

Alle som blir identifisert som mulige ofre for menneskehandel har rett til juridisk veiledning av advokat for å vurdere en mulig anmeldelse av sin menneskehandelssak. Advokatbistand er også viktig for å sikre oppholdstillatelse, kompensasjon og realisering av øvrige rettigheter. ROSA samarbeider derfor tett med advokater med spesialkompetanse på menneskehandel gjennom det som kan være langvarige og kompliserte rettsprosesser.

ORGANISASJONER

En rekke frivillige organisasjoner jobber med å bistå menneskehandelsutsatte på ulike måter. ROSA får ofte henvisninger fra disse, og samarbeider om oppfølging i enkeltsaker. Kirkens Bymisjons tiltak Nadheim i Oslo, Trondheim, Bergen og Stavanger, Bymisjonsentret, Maritastiftelsen, Frelsesarmeen og Caritas er blant våre mange samarbeidspartnere i organisasjonslivet. Utsatte har rett på assistert retur til hjemlandet, et tiltak som forvaltes av IOM. ROSA har i mange saker et tett samarbeid med deres assistert retur-program.

UTLENDINGS DIREKTORATET (UDI)

Oppholdstillatelse står sentralt for å realisere utsattes rettigheter. I de fleste saker samarbeider derfor ROSA med UDI for å følge opp brukernes oppholdsstatus. ROSA har driftsavtale med UDI som mottaksplass for asylsøkere bosatt i regi av ROSA. ROSA administrerer økonomiske ytelser til asylsøkere bosatt i regi av ROSA. Slik får personer ivaretatt sine rettigheter som asylsøkere selv om de er bosatt utenfor det ordinære mottaksapparatet.

NAV

HTSO ved NAV Grünerløkka har over mange år vært en viktig samarbeidspartner for ROSA, og bosettingskontorene har en sentral rolle for de som får opphold i Norge. NAV yter livsopphold og sosialstønad under refleksjonsperioden, og tilbyr enkelte steder ytterligere oppfølging. I 2023 har ROSA hatt nært samarbeid med HTSO i enkeltsaker, da vi har bistått personer med store psykiske helseutfordringer. ROSA samarbeider også med andre NAV kontorer over hele landet.

BUFDIR

Nasjonal veiledningsfunksjon i saker om mindreårige ofre for menneskehandel har som mål å bidra til å øke kompetansen i tjenestene slik at flere ofre blir identifisert og får bistand og vern. Veiledningstjenesten kan: gi råd og veiledning i enkeltsaker til tjenesteparasapparatet, blant annet barneverntjenestene, politi, helse, skole og utlendingsmyndigheter, bidra med kompetanseheving gjennom foredrag og opplæring samt styrke samarbeidet og koordinering mellom relevante tjenester. ROSA inviterte også i 2023 Bufdir med for å holde foredrag om menneskehandel for ulike aktører. Dette for å bidra til å øke kompetansen hos ulike aktører, slik at flere ofre kan bli identifisert.

HELSEDIREKTORATET

ROSA sitter i Helsedirektoratets nasjonale nettverk for arbeid mot menneskehandel i helse- og omsorgstjenestene 2021-2023. I arbeidsgruppen har vi jobbet med å justere kapittel 6 i den nasjonale veilederen om helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenfrente, for å klargjøre helsepersonellens rolle i møte med mulige ofre for menneskehandel. Arbeidsgruppen har også delt erfaringer og diskutert aktuelle problemstillinger knyttet til hvordan helsearbeidere kan bidra inn i identifiseringsarbeid blant personer utsatt for menneskehandel.

RVTS ØST

RVTS Øst dekker områdene Innlandet, Oslo og Viken. De bistår med fagutvikling, støtte til implementering av ny kunnskap, undervisning, veiledning og nettverksarbeid. RVTS Øst er utviklingspartner for ledere og fagfolk som arbeider med vold, traumer og selvmordsforebygging.

KVALIFISERENDE TILTAK

ROSA samarbeider med Helse og beauty-akademiet om negle- og makeuputdanning gjennom Adora-prosjektet, og sikrer språkopplæring, bokstaveringskurs og andre kvalifiserende tiltak etter behov. I tillegg har ROSA og Adora i 2023 utvidet til å også tilby arbeidspraksis.

POLITIET

ROSA har et nært samarbeid med menneskehandelsavsnittene og KRIPOS, og veileder også utlendingsavsnitt og andre politienheter. Ved eventuell anmeldelse og etterforskning jobber ROSA for å ivareta utsattes rettsikkerhet og behov for psykisk og sosial støtte.

KRIMINALOMSORGEN

Gjennom ROSAs fengselsprosjekt er det etablert et samarbeid med Kriminalomsorgen Innlandet om utsatte som soner straff eller sitter varetektsfengslet. ROSA bistår med identifisering, oppfølging av innsatte og veiledning til de ansatte i fengslene. ROSA mottar prosjektmidler fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) for å kunne utføre dette arbeidet. I 2023 utviklet ROSA og Kriminalomsorgen [Veileder for identifisering av menneskehandel i Kriminalomsorgen](#) sammen.

UTFORDRINGER

Helsehjelp

Mental Helse: Som i 2022, ser ROSA store utfordringer rundt særlig mental helse og psykisk helse. Før rettighetene til fastlege og annet offentlig hjelpeapparat er tilgjengelig, må brukerne henvises til akutt helsehjelp. Det er utfordrende å få tilstrekkelig psykisk helsehjelp til personer i kartleggingsfasen. Personer med traumereaksjoner og alvorlige psykiske helseutfordringer opplever ikke å få det bedre når de blir sendt rundt i hjelpeapparatet. Akutt psykisk helsehjelp kan stabilisere i øyeblikket, men ikke stabilisere over tid. Distriktspsykiatrisk senter tilbyr dessverre ikke nødvendig psykisk behandling da de utsatte fortsatt står i krisen. ROSA har dermed sett det nødvendig å inngå privat avtale om psykisk behandling for utsatte for menneskehandel – særlig de som har tilleggsutfordringer innen vold i nære relasjoner og/eller æresrelatert vold. ROSA har søkt om midler til videre psykisk helsehjelp i 2024.

Spesialisthelsetjenesten: i perioden før refleksjon er innvilget har mange av de utsatte behov for hjelp fra spesialisthelsetjenesten, særskilt rundt gynekologi. ROSA har i flere tilfeller dekket utgifter til gynekologisk helsehjelp for utsatte.

Tannhelse: mange utsatte for menneskehandel har særdeles dårlig tannhelse og behøver akutt smertelindring og nødvendig tannbehandling. I noen tilfeller har ROSA dekket utgifter til akutt tannhelse.

Beskyttelsestiltak

ROSA ser som tidligere rapportert at mange velger å ikke takke ja til langvarig bistand, da bistanden for mange ikke oppleves trygg nok. Mange er redde for å skulle anmelde sine saker til politiet uten noen garantier for beskyttelsestiltak, om de på et senere tidspunkt må reise tilbake til landet hvor bakmannsapparatet de anmelder er. De mener det er et fraværende fokus i det norske systemet på utsattes menneskerettigheter og forebygging av ny utnyttelse, og at dette i likhet med tidligere år er et betydelig problem. ROSA ser at manglende beskyttelse også er et problem for de som har rømt til Norge fra et 3.land der utnyttelsen skjedde – i slike tilfeller får den utsatte ofte ikke videre opphold i Norge da det er forventet fra myndighetenes side at den utsatte skal reise tilbake til det 3 landet (eller hjemland). Bakmennene og nettverket er til stede i det 3 landet (og hjemland), noe som umuliggjør retur for den utsatte. Opplevelsen av manglende beskyttelse er prekær hos disse gruppene.

Straffeløsløp

ROSA uttrykker i likhet med tidligere år en bekymring for kapasitet og prioriteringer i politiets arbeid mot menneskehandel. De viser også til GRETA's tredje evaluering av Norges innsats mot menneskehandel som beskriver lave tall for straffeforfølgninger, og at mulige menneskehandelssaker i stedet henføres som hallik-, sosial dumping-, eller lønnsstyverisaker. ROSA påpeker at svikt i straffeforfølgningen undergraver arbeidet mot menneskehandel, og at utsatte slik risikerer å ikke få sine rettigheter ivaretatt. De mener også at prioriteringer i politiet gjør det vanskelig for politiet å være på arenaer der mulig menneskehandel kan

avdekkes. I 2023 var det ingen dommer på menneskehandel i Norge. ROSA forventer at politiets menneskehandelsgrupper gis tilstrekkelige ressurser, og at disse ikke omdisponeres til andre formål. Samtidig mener ROSA at det er nødvendig med økt kunnskap om menneskehandel blant påtalejurister og dommere.

ROSA TAKKER

Alle som har gitt gaver og støtte til ROSAs arbeid i 2023. Vi har gjennom årene mottatt større og mindre donasjoner til vår gavekonto. Beløpene på kontoen går uavkortet til ROSAs brukere for at de skal få dekket nødvendige behov og få gode opplevelser.

ROSA takker A21 Norge og Soroptimistene avdeling Nordstrand som spredte juleglede til ROSAs brukere og barn i Oslo-området. De gravide kvinnene satte særlig pris på gavene til de kommende barna.

Alle samarbeidspartnere som har stått på for å sikre et godt tilbud til menneskehandelsutsatte i 2023 og våre fantastiske brukere, som inspirerer og motiverer oss.

ROSA

Nasjonalt hjelpetiltak og kompetansesenter
mot menneskehandel

Tel. 22 33 11 60 – Nasjonal døgnåpen hjelpelinje mot menneskehandel
rosa@krisesenter.com

rosanorge.no